

REFERENCES

1. Zagalnoyevropeyiski Rekomendatsii z movnoi osvitu: vyvchenya, vykladabya, otsinyuvanya / Nauk. red. ukr. vyd. S. Nikolayeva. – K.: Lenvit, 2003. – 273 s.
2. Bachman L. Fundamental considerations in language testing / L. Bachman. – Oxford: Oxford University Press, 1995. – 423 p.
3. Bachman L., Palmer A. Language Testing in Practice: Designing and Developing Useful Language Tests / L. Bachman, A. Palmer. – Oxford: Oxford University Press, 2004. – 377 p.
4. Campbell D., Fiske D. Convergent and Discriminant Validation by the Multitrait-Multimethod Matrix / Donald T. Campbell, Donald W. Fiske // Psychological Bulletin. – 1959. – Vol. 56. – № 2. – P. 81-105.
5. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing / M. Canale, M. Swain // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1. – № 1. – P. 1-47.
6. Davies A. and others. Dictionary of Language Testing / Alan Davies, Annie Brown, Cathie Elder, Kathryn Hill, Nom Lumley, Tim McNamara. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 275 p.
7. Underhill N. Testing Spoken Language: A Handbook of Oral Testing Techniques / N. Underhill. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – vii + 117 p.
8. Wilkins D. A. Proposal for Levels Definition / D. A. Wilkins // Some Possible Lines of Development of an Overall Structure for a European Unit / Credit Scheme for Foreign Language Learning by Adults / Ed. Trim J. L. M. – Strasbourg : Council of Europe, 1978. – P. 71–78.

УДК [378.016+78]:811.11

Н. М. ВИСПІНСЬКА

nymeria123321@gmail.com

асистент,

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ

Теоретично обґрунтовано методику формування англомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності в процесі аудіювання у студентів вчз на прикладі спеціальності «Музична освіта». Проаналізовано психолінгвістичні особливості навчання вказаної компетентності у студентів з музичними здібностями. Розкрито сутність процесу аудіювання та уточнено поняття лексичної та професійно орієнтованої лексичної компетентності. Проведено паралель між музикою і мовою, показано, що музичні здібності сприяють ефективнішому засвоєнню нової лексики. Сформульовано рекомендації щодо розробки нової методики формування лексичної та професійно орієнтованої лексичної компетентності студентів-музикантів.

Ключові слова: лексична компетентність, професійно орієнтована лексична компетентність, аудіювання, музичні здібності.

Н. М. ВЫСПИНСКАЯ

nymeria123321@gmail.com

асистент,

Черновецкий национальный университет им. Ю. Федьковича

ОБУЧЕНИЕ БУДУЩИХ МУЗЫКАНТОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Теоретически обоснована методика формирования англоязычной профессионально ориентированной лексической компетентности в процессе аудирования студентов высших учебных заведений на примере специальности «Музыкальное образование». Проанализированы психолингвистические особенности обучения указанной компетентности у студентов с музыкальными способностями. Раскрыта сущность процесса аудирования и уточнено понятие лексической и профессионально ориентированной лексической компетентности. Проведена

параллель между музыкой и языком, показано, что музыкальные способности способствуют эффективному усвоению новой лексики. Сформулированы рекомендации по разработке новой методики формирования лексической и профессионально ориентированной лексической компетентности студентов-музыкантов.

Ключевые слова: лексическая компетентность, профессионально-ориентированная лексическая компетентность, аудирование, музыкальные способности.

N. VYSPINSKA

nymeria123321@gmail.com

Assistant,

Chernivetsky National Fedkovych University

TEACHING FUTURE MUSICIANS PROFESSIONALLY DIRECTED LEXICAL COMPETENCE

The article is devoted to the theoretical basis of the professionally directed English language lexical competence formation methods in the process of listening of higher education students by the example of "Music education" specialty. The psycholinguistic peculiarities of teaching lexical and professionally directed lexical competence to the students with musical abilities have been analysed. It reveals the essence of the process of listening and refines the notion of lexical and professionally directed lexical competence. This study provides evidence that music and language have much in common and reveals neurophysiological explanations for musician's higher learning abilities, particularly in vocabulary acquisition. Recommendations for the development of the new methods of lexical and professionally directed lexical competence training have been given.

Keywords: lexical competence, and professionally directed lexical competence, listening comprehension, musical abilities.

Сьогодні Україна інтенсивно розвиває контакти в галузі освіти, науки і мистецтва з багатьма державами світу. Міжнародна діяльність активно здійснюється в музичних ВНЗ та на музичних спеціальностях: це конференції, фестивалі, конкурси, лекції-концерти, літні творчі школи тощо. Такі й інші заходи допомагають майбутнім музикантам успішно інтегруватися зі світовою музичною спільнотою. В зв'язку з цим підготовка фахівців у музичній сфері з високим рівнем володіння іноземною мовою, які здатні вирішувати професійні завдання в умовах іншомовної комунікації, є необхідністю. Тим не менше іншомовна підготовка студентів музичних спеціальностей не ведеться на відповідному рівні і не готує їх до міжкультурного професійного спілкування.

Аналіз джерельної бази дослідження, в якій висвітлюються проблеми, що стосуються формування лексичної компетентності в загальноосвітніх навчальних закладах, зокрема праць В.О.Артемова, Л.В.Банкевича, І.В.Баценко, І.Л.Бім, В.А.Бухбіндера, Н.І.Гез, Ю.В.Гнаткевича, В.С.Коростельова, Б.А.Лapidуса, Б.С.Лебединської, Е.В.Мірошниченко, О.П.Петрашук, С.М.Степащенко, О.Б.Тарнопольського, Н.С.Форкун, О.М.Шамова, С.П.Шатілова, К. Агвадо, Б. Дальхаус, С. Елерс, Д. Гарднер, Б. Генріксен, Б. Гафайзен, Б. Лауфер, М. Льюїс, Дж. Нейнер, Н. Шмітт та ін., досліджень які стосувалися формування навичок і розвитку вмінь професійно орієнтованої лексичної компетентності у вищій школі І.В.Баценко, М.О.Бурлакова, Б.С.Лебединської та ін., досліджень, які акцентували увагу на проблемі навчання лексичної компетентності під час читання М.К. Колкова, О. І. Санкова, І. В. Фельснер, Л. Д. Цуканова та ін., праць присвячених формування лексичної компетентності у процесі аудіюванні О.Є.Сиземіна та І.Є. Зуєва дає можливість стверджувати, що досліджувана нами проблема, а саме формування англійськомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності під час аудіювання майбутніх музикантів не була предметом дослідження вчених.

Отже, враховуючи вищесказане, ставимо за **мету статті** довести доцільність використання аудіювання для навчання іншомовної лексичної компетентності майбутніх музикантів.

Для глибшого розуміння проблеми вважаємо за необхідне заглибитися в суть поняття аудіювання та розкрити його основний зміст.

Загальновідомо, що аудіювання (лат. audio – чую, слухаю) – внутрішній (за формою), реактивний (за роллю), рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який належить до усного мовлення, ґрунтується на механізмах сприймання та розуміння мовлення на слух [4, с. 112]. На думку Р.І. Вікович, аудіювання є компонентом усного спілкування в бесіді, діалозі, використовується для отримання та сприйняття інформації на слух в особистих чи професійних цілях, дозволяє здійснювати самоконтроль за мовленням і знати, наскільки правильно реалізуються в звуковій формі комунікативні наміри [8, с. 15].

Вважаємо, що аудіювання – один з найважливіших та найскладніших видів усного мовлення, що сприймається на слух і передбачає постійну зміну ролей учасників мовлення: з того, хто говорить на того, хто слухає, розуміє і відповідає. Формування навичок та розвиток вмінь аудіювання є необхідною умовою для навчання говоріння іноземною мовою, оскільки цей процес є двостороннім. Крім того, аудіювання дає можливість створити штучне мовне середовище, наближаючи навчальний процес до реальної комунікації.

Проте в процесі аудіювання виникають лексичні, морфологічні, синтаксичні труднощі, серед яких велика кількість багатозначних слів, вживання цифр та дат, збігання форм однини та множини, часові граматичні форми, займенники (через те, що вони не наголошуються і вимовляються злито), прийменники тощо.

З огляду на роль та складність аудіювання, проаналізуємо психолінгвістичні особливості сприйняття аудіювання і задіяних у ньому механізмів, що сприяють процесу сприйняття прослуханої інформації.

Сприйняття мовлення на слух базується на таких психофізіологічних механізмах, як інтонаційний та фонематичний слух, ймовірне прогнозування, оперативна пам'ять та внутрішнє промовляння.

Дослідження вчених А. Бедделі, Р. Аткинсон, А. Смирнова, С. П. Бочарова, Б. В. Зейгарник, П. І. Зінченка, Е. А. Голубевої показали, що оперативна пам'ять відіграє важливу роль при вивченні лексики. Фонологічна петля, поняття запропоноване Аланом Бедделі, допоміжна система оперативної пам'яті, що відповідає за вербальну обробку. У фонологічній петлі прослухана мова фіксується автоматично і зберігається в пам'яті від 1,5 до 2 секунд. Після цього звукові сліди пам'яті вивірюються з фонологічного сховища, але артикуляційне повторення може їх відновити.

Фонологічна петля як компонент оперативної пам'яті відіграє важливу роль при навчанні іноземної лексичної компетентності. Тоді, коли синтаксичне та семантичне кодування найкраще підходять для нагадування уже відомих слів, фонологічне кодування ідеальне для вивчення нових. Можливість точного фонологічного відтворення нових іноземних слів є вирішальною для їхнього вивчення. Це підтверджує експеримент Вонга, проведений з фінськими дітьми, що вивчають англійську мову [9, с. 420-421].

Крім того, Ван Паттенном було проведено експеримент в одному з іспанських університетів. Студенти, прослуховуючи трьоххвилинний уривок, мали виконати різні завдання на визначення рівня одночасного сприйняття форм та значення слів. Результати дослідження показали, що студенти можуть концентруватися як на значенні так і на формі слова одночасно в процесі аудіювання [7, с. 57].

З цього можемо зробити висновок, що аудіювання є доцільним для навчання іншомовної лексичної компетентності.

Слід відмітити, що успішність перебігу аудіювання залежить від індивідуально-психологічних особливостей слухача: його кмітливості, вміння слухати і швидко реагувати на сигнали живої комунікації (паузи, логічні наголоси, риторичні запитання, фрази зв'язку тощо), вміння переключатися з однієї розумової операції на іншу, швидко схоплювати тему повідомлення тощо.

Доволі часто в методиці викладання іноземних мов виникає питання: чому одні люди швидше вивчають іноземну мову аніж інші. Широко розповсюджена відповідь — основний чинник музичні здібності. Музична діяльність як один з видів мистецького спілкування орієнтується на мовні закономірності, крім того, музичне сприйняття стимулює слухові механізми. І.І. Бойчук стверджує, що «музичне сприйняття – складний процес чуттєвого відображення предметів та явищ об'єктивної дійсності при безпосередньому їхньому впливі на органи чуття, зумовлений психологічними особливостями, досвідом особистості, її емоційно-почуттєвою сферою тощо». Музичне виховання стимулює ті здібності, навички і знання, завдяки яким сприймаються прослухані слова і образи [1, с. 16]. Загальновідомо, що музиканти мають «хороший слух», тому їм легше розпізнавати звуки іноземної мови. Вважається, що люди з музичними здібностями здатні сприймати, вирізняти,

аналізувати, запам'ятовувати і відтворювати музичні синтагми краще за інших. Саме тому, ми припускаємо, що аудіювання є найефективнішим засобом навчання іншомовної лексики майбутніх музикантів.

Найскладнішим рівнем аудіювання вважають фонетичний через неправильну інтерпретацію звучання слів, асиміляцію, злиття звуків. Недостатній рівень розвитку фонематичного слуху, недостатня сформованість акустико-артикуляційних образів ускладнюють процес розпізнавання значення слів і синтагм як одиниць сприймання. Ми вважаємо, що саме цей рівень аудіювання для студентів-музикантів буде одним з найлегших, оскільки музика й мова мають багато спільного. З одного боку вони відображають одну з найбільш когнітивно складних комунікацій в основі якої лежить звук, з іншого – і музика, і мова є генеративними: певна кількість простих елементів, таких як тон, інтонація, сегменти, об'єднуються ієрархічно щоби утворити складні конструкції, на кшталт слів і висловів, мелодій та пісень [2]. З точки зору цих функціональних подібностей було проведено багато досліджень, які підтверджують, що музика й мова проходять подібну розумову обробку в головному мозку. Якщо брати до уваги модульність, то можемо сказати, що мова і музика є когнітивно унікальними і відрізняються тим, що мовою як розумовим видом діяльності керує ліва півкуля, а музикою – права. Дослідження показали, що ліва півкуля відповідає за фонематичну обробку вербальної інформації – слів, складів, лексичних тонів, тоді як права – мелодій та просодичних елементів, таких як музичні фрази, інтонаційні фрази, висота тону тощо. Сучасні вчені доводять, що навіть якщо за конкретний вид діяльності відповідає одна з півкуль головного мозку, то це ще не означає, що інша залишається в стані бездіяльності. Окремі спільні аспекти музики та мови відбуваються в спільних (тих що співпадають) зонах головного мозку, наводячи на висновок, що за музику та мову відповідають одні і ті ж нервові процеси [10, с. 610-611].

Однією з найчіткіших паралелей між музикою і мовою є те, що в обох випадках використовується тон та інтонація як засіб смислового вираження. Незважаючи на цю подібність, вважалося, що за них відповідають різні ментальні процеси. Проте, коли ми говоримо про інтонації, то бачимо, що в той час, коли ліва півкуля обробляє лексичні інтонації, права – просодичні елементи [6].

В статтях науковця університету Лоуренс Тері Готфріда висунуто припущення, що музиканти можуть перетворити свої музичні здібності в мовні. Крім того Петелем було досліджено, що музичні синтаксичні процеси відбуваються в мовних зонах Брока та Верніке, так само як і те, що в музикантів під час мовних синтаксичних процесів активізується права півкуля. Ці та дослідження нервової системи показують, що музика і мова відбуваються в спільних зонах головного мозку. Доведено, що музиканти краще ідентифікують та виокремлюють лексичні тони, акценти [7, с. 56-57].

Є науково підтверджені докази того, що музичні здібності впливають на нетональні фонематичні здібності, такі як дискримінація і відтворення нечітких фонематичних контрастів при вивченні іноземної мови. Музика лежить в основі відрізнення тону, тембру і тривалості. Цілком логічно припустити, що музика підсилює спектротемпоральні звукові кодувальні механізми, які також стосуються і мови.

Після пояснення процесу аудіювання та сприйняття нової лексики під час аудіювання необхідно розглянути суть поняття лексична компетентність та професійно орієнтована лексична компетентність як складників іншомовної фахової підготовки майбутніх музикантів, адже саме володіння лексикою впливає на успішність спілкування.

Лексична компетентність – це здатність до коректного висловлювання своїх думок і розуміння мовлення інших, яка ґрунтується на складній взаємодії знань, навичок і лексичної усвідомленості [3, с. 215].

Загалом лексична компетентність – це великий словесний запас, який включає в себе і терміни, і фразеологізми, і колоквіалізми, і неологізми і навіть сленг, у випадку з англійською мовою. Це здатність правильно вимовляти, читати і писати слова, граматично правильно будувати вислови та речення, а також коректно сприймати іншомовне мовлення на слух, так як це роблять носії мови.

Вивчення іншомовної лексичної компетентності передбачає засвоєння значення і форми нових лексичних одиниць, їх використання під час різних видів мовленнєвої діяльності, а також їх розуміння під час читання та аудіювання.

В свою чергу професійно орієнтована лексична компетентність – одна із складових лінгвістичної компетентності, яка передбачає знання професійної лексики та правильність її застосування в різних ситуаціях, що вимагають професійного спілкування.

Для формування професійно орієнтованої лексичної компетентності майбутніх музикантів найдоцільнішим на нашу думку є використання аудіювання, що містить інформацію, яка сприятиме успішному формуванню професійно орієнтованої лексичної компетентності, оскільки воно сприяє швидкому й адекватному сприйняттю матеріалу, а також є одним з найпоширеніших засобів отримання інформації. Крім того саме слухова опора є найкоротшим і найраціональнішим шляхом до засвоєння нового мовного матеріалу. Перевагою аудіювання є ще й те, що пред'явлення інформації можна переривати, забезпечуючи, таким чином, доступність мовлення та здійснювати контроль розуміння.

Професійно орієнтоване аудіювання допомагає майбутнім музикантам краще зрозуміти і відповідно поводитися у типових професійних ситуаціях, а також є джерелом інформації, на основі якої студенти зможуть набути багатьох професійних знань для того щоб чітко і логічно висловити свою думку. Використання слухання для формування професійно-орієнтованої лексичної компетентності у майбутніх музикантів забезпечує формування навичок і розвиток вмінь усного іншомовного спілкування в професійній сфері, а також сприяє сприйняттю інформації через слуховий канал та її відтворення. Так відбувається взаємопов'язане навчання аудіювання і говоріння [5, с. 18], а для успішної професійної діяльності майбутні музиканти мають оволодіти навичками та уміннями спілкування професійною іноземною мовою.

Вивчення іноземної мови – складний процес, який вимагає багатьох здібностей, серед яких розпізнавання та сприйняття мовних звуків, ототожнення звуків і значень, правильна вимова тощо. В цій статті ми проаналізували дослідження, які доводять, що музичне виховання має позитивний вплив на вивчення іноземної мови, а саме на адекватне сприйняття на слух та точне відтворення іншомовних звуків.

Таким чином, зазначене вище дає можливість підтвердити наше припущення, що аудіювання є ефективним засобом для навчання майбутніх музикантів професійно-орієнтованої лексичної компетентності, через те, що професійно орієнтовані аудіо матеріали відтворюють велику кількість ситуацій професійної діяльності та насичені професійною лексикою.

Перспективу дослідження вбачаємо в розробці системи вправ для методики формування англомовної професійно спрямованої англійськомовної лексичної компетентності у процесі аудіювання майбутніх музикантів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Boychuk I.I. Psykholohichni osoblyvosti khudozhn'o-estetychnoho spryumannya muzychnykh tvoriv. / I.I. Boychuk // Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu. Pedahohika ta psykholohiya. – Chernivtsi, 2007. – Vyp. 300. – S. 13 – 17.
2. Chobert J., Besson M. Musical Expertise and Second Language Learning. [Електронний ресурс] / J. Chobert, M. Besson. – Режим доступу: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4061852/>
3. Metodyka navchannya inozemnykh mov i kul'tur: teoriya i praktyka: pidruchnyk dlya stud. klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh universytetiv / Bihych O. B., Borysko N. F., Borets'ka H. E. ta in./ za zahal'n. red. S. Yu. Nikolayevoyi. – K.: Lenvit, 2013. – 590 s.
4. Metodyka navchannya inozemnykh mov u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh: pidruchnyk / L. S. Panova, I. F. Andriyko, S. V. Tezikova ta in. – K.: VTs «Akademiya», 2010. – 328 s. (Seriya «Al'ma-mater»).
5. Novohrads'ka-Mors'ka N.A. Navchannya maybutnikh marketolohiv profesiyno oriyentovanoho audiyuvannya z vykorystannyam avtentychnykh anhlomovnykh videofonomaterialiv : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Novohrads'ka-Mors'ka Ninel' Antonivna. – K., 2014. – 228 s.
6. Perfors A., Ong J.H. Musicians are better at learning non-native sound contrasts even in non-tonal languages. [Електронний ресурс] / A. Perfors, J. H. Ong. — Режим доступу: <http://hdl.handle.net/2440/77553>
7. Vidal K. Academic Listening: A Source of Vocabulary Acquisition? / K. Vidal // Applied Linguistics. – Oxford University Press, 2003. – Vol. 24, no. 1. – P. 56-89.
8. Vikovych R.I. Metodyka navchannya studentiv movnykh spetsial'nostey audiyuvannya anhlomovnykh telenovyn : dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 / Vikovych Roksolana Ihorivna – K., 2011. – 344 s.
9. Wong P.C.M., Skoe E., Russo N.M., Dees T. and Kraus N. Musical Experience shapes human brainstem encoding of linguistic pitch patterns. / P.C.M. Wong, E. Skoe, N. M. Russo, T. Dees and N. Kraus // Nature Neuroscience. – NY, 2007. — Vol. 10, no. 4. – P. 420-422.
10. Zeeland H., Schmitt N. Incidental vocabulary acquisition through L2 listening: A dimensions approach. / H. Zeeland, N. Schmitt // ScienceDirect. – Amsterdam, 2013. – P. 609-624.